

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Iracundia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

virtutis nomen est. Inuidus enim in inuidioso non inuidet, nisi bonum, felicitatem, virtutem. Prosperitatem inquit Ambrosius, cito sequitur inuidia. Et Hieronymus ad Eustochium. Semper virtutes sequitur inuidia, feriuntque summos fulgura montes. Nemo siquidem, ut bene dixit Augustinus inuidet misero. ANTIDOTUM ergo pro inuidioso suppeditat duplex B. Hieronymus in Epitaphio S. Paulæ Romanæ: alterum suo, alterum B. Paulæ nomine in hæc verba. Ego aiebam liuori esse cedendum & dandum insania locum, quod fecisset Iacob in fratre suo Esau, & Dauid in pertinacissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allophylis tradiderit, malens hostibus, quam inuidis subiaceri. At illa respondebat. Iuste hæc diceret, si diabolus contra seruos Dei & ancillas non ubique pugnaret, & ad omnia loca fugientes non præcederet, si non sanctorum locorum amore retinerer, & Bethlehæ meam in alta reperire posse in parte terræ. Cur, n. non patienti a liuore superè: cur non humilitate frangam superbiam, & percutienti maxillam offeram alteram, dicente Apostolo Paulo. Vincite in bono malum? Nonne Apostoli gloriabantur quando pro Domino sunt passi contumeliam? Nonne ipse Saluator humiliavit se formam serui accipiens & factus est obediens patri usque ad mortem, & mortem crucis, ut nos sua passione saluaret? Iob nisi certasset, & viciisset in prælio, non accepisset eorum omnia iustitia, &c. Et post multa, His & talibus testimoniis quasi armatus a Deo, & aduersus omnia quidem vitia, sed præcipue instruebat se contra inuidiam sentientem, & patiendi iniurias furorem rabidi pectoris mitigabat. Denique usque ad diem mortis, & huius patientia, & aliorum zelus omnibus patuit: qui suam odit auctorem, & dum amulum laedere nititur, in semetipsum proprio furore batur.

Amb. hb. 7. de Abraham. c. 7.
Hieron. ep. 27.
Aug. in ps. 44.
Hier. ibid.
1. Rem. fuga.
Gen. 28. 7.

2. patientia & humilias.
Rom. 12. 21.
Act. 5. 41.
Phil. 2. 8.

VIDE. V. Amor sui. Avaritia, Immortificatio passionum. Superbia. Tristitia.

IRA

Remedia contra Iram.

REMEDIUM. Considera sententias diuinæ scripturæ quæ damnant illam tanquam valde noxiam animæ & corpori. Nam Iob ait. Verè stultum inter fecit iracundia. Et. Qui perdis animam tuam in furore tuo. Et Salomon. Vir iracundus prouocat rixas, & qui patiens est mitigat suscitatas. Et. graue est saxum, & onerosa arena, sed ira stulti utroque grauior. Et. Ira non habet misericordiam. Et. Eccles. Ira & furor, utraq; execrabilia sunt. Et. zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectutem adducunt cogitatus. Et Christus apud Matthæum. Omnis qui irascitur

Iob 5. 2.
Iob 18. 4.
Prou. 15. 1.
Prou. 27. 4.
Eccles. 27. 33. & 30. 26.
Matth. 5. 22.

Gg 2 fratri

Iac. 1. 20.
Iob. 36. 18.
Prou. 22. 24.
Eccl. 7. 10. & 11.
10.

Rom. 12. 19.
Eph. 4. 31.

Iac. 1. 19.
Pfal. 36. 11.
Prou. 3. 34.
Matth. 5. 4.

Naz.

Baf. hom. 11.

Aug. l. 4. de ciu.
Dei c. 16.

Amb. precat. 2.

Ia. Pfal. 34.

Prou. 15. iuxta
90.
Pfal. 36. 8.

fratri suo, reus erit iudicio. Et B. Iacobus. *Ira viri iustitiam Dei non operatur.* 2. dehortatur ab ira. Nam Iob ait. *Non te superet ira, vt aliquem opprimas.* Et Salomon. *Noli esse amicus homini iracundo, neq. ambules cum viro furioso.* Et Ecclesiastes. *Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit.* Et. *Aufer iram à corde tuo.* Et B. Paulus. *Non vosmetipsos defendentes, sed date locum iræ.* Et. *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia.* Et. *Irascimini, & nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite dare locum diabolo.* Et Iacobus. *Sit omnis homo tardus ad iram.* 3. commendat mansuetudinem. *Mansueti, inquit Dauid, hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Et Salomon. *Mansuetus (Deus) dabit gratiam.* Et Christus. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Et. *Disce à me, quia mitis sum & humilis corde.* Et Apostolus. *Omnes ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.*

II. REMED. Considera dicta SS. Patrum. S. GREG. Nazianzenus in deploratione calamitatum animæ suæ. *Ira, inquit, si vehementius inflammetur, hominem de mentis gradu deiecit, atq. exturbat. quod si in apertam iram non prorumpit, versutam certe ac subdolan cogitationem in timore occultat, atque interim molles & suaves ore sermones fundit.* S. BASILIUS in homilia de Ira. *Sicut discerpantia nomina sunt Indignationis & Iræ, sic diuersa eorundem significatio est. Indignatio enim est stimulus quidam breuis ac subitius, acutusq. passionis vapor. Ira vero permanens ac diuturna tristitia, & veluti libido quadam se vindicandi. Animaduerte itaque, quod vtroq. affectu homines delinquant, vel furore subito contra irritantes commoti, vel per dolos eos à quibus patiuntur iniuriam, circumuenientes, quæ ambo nobis omnino cauenda. Etrursus. *Dilus & suspicio, & infidelitas, & malignitas, & infidia, & audacia, & omnia his similia huius vt ij germina sunt atq. appendices. Itaq. fratres amantissimi ne obsecro tantum malum nobis inducamus, animæ morbum, rationis tenebras, à Deo alienationem, obliuionem familiaritatis, principium bellorum, plenitudinē calamitatum, demone pessimum nostris animis innatum, incolam impudentem, nostra interiora possidentem, & sancti Spiritus iter ad nos impediētem. Vbi enim inimicitia sunt, conuersiones, indignationes, secta, nostris animis perpetuos gignentes tumultus, ibi Spiritus mansuetudinis non requiescit.* S. AMBROSIVS in precatione ad Missam. *Ira inuidiam sequitur, quæ inter cetera vitia nihil asperius, nihil inuenitur amarius: quæ dum ultra modum efferbuerit, atrociter mentem exulcerat sensum habetat, linguam immutat, oculos obumbrat, totumque corpus perturbat. Hinc protinus rixæ, contumelia, clamor, indignatio, tumor mentis & blasphemia suscitatur. Et in Psalmos. *Ira grauis passio est: plerunq. accendit inuitum, & volentem vitius vindicare in furorem rapit, vt perimat quem putauerit coercendum. Commotus gladio sæpè transuerberat innocentem. Amicos & fratres per indignationem plerumq. peremerunt. Ideo Sapiens dicit. *Ira perdit etiam sapientes. Et Dauid sapientem monet. *Desine ab ira & relinque indignationem. Relinque eam, sinem impete, ne te in peccatum trahat.*****

trahat. Hoc est, quod supra dixit. Irascimini & nolite peccare. Non enim hortatur ut irascaris, sed ad tempus cedit affectui. Dat tamen medicamentum, ne diutius vis ulceris serpat. Medicus non statim adhibet medicamenta languenti. Et in epistola ad Ver- cellensem Ecclesiam. Esto sit natura irasci, aut plerumque causa, hominis est tamen temperare iracundiam, non leonino raptari furore, non asuescere clamori, non ferere, nec acerbare familiare iurgium. Scriptum est enim. Vir iracundus effodit pec- catum. S. CHRYSOSTOMVS ad populum Anthioch. Nihil iracundo ho- mine insuauis, nihil grauius, nihil infestius, turpius nihil, sicut contra nihil nescio ira- sci incundus. Fera potius quam iracundo homini cohabitandum est. Nam illa, cum semel mansuefacta fuerit suam seruat legem: hunc autem quoties mitigaueris, rursus effertur. Et infra. Noui multos ex ira morbos incurrisse. multi oculos amiserunt. Freqüenter ex ira verbum aliquis emisit, ad cuius remedium totius indiget vita. Ignis est vehemens ira, omnia deuorans, nam et corpus perdit et animam corrumpit. Et iterum. Est et alia furoris species difficilior, cum nec iram dimittere sustinent, sed proprium malum apud se nutriunt, mali memoriam quasi tortorem. Quantum esse pu- tas tormentum homini prae cordia percusso, quotidie qualiter inimicum vlciscatur con- siderante? Quam verò tuis visceribus feram includis? Satius est viperam in corde tuo latere, quam iram et rancorem. HIERONYMVS in commentariis ad Gala- tias. Ita, quae iustitiam Dei non operatur, species est furoris. Inter iracundiam autem et iram hoc interest, quod iracundus semper irascitur: iratus pro tempore concitatur. Et nescio quis possit regnum Dei possidere, cum is qui irascitur separetur à regno. Et in prouerbia. Ianua vitiorum omnium iracundia est, qua clausa virtutibus intrinsecis dabitur quies: a perca verò ad omne facinus armabitur animus. Et epistola ad Salu- nam de viduitate seruanda. Irasci hominis est, et iram non persicere Christiani. S. AVGVSTINVS ad Nebridium. Ira est, quantum mea fere opinio, turbulentus ap- petitus auferendia, quae faciilitate in actionis impediunt. Itaque plerumque non homi- nibus tantum, sed calamo irascimur in scribendo, cumque collidimus atque frangimus: et aleatores tessaris, et pictores penicillo, et cuique instrumento quilibet, ex quo diffi- cultatem se pati arbitrat. Hac autem assiduitate fel crescere etiam medici affirmant. tremendo autem fellis rursus et facile, ac prope nullis causis existens irascimur. S. GREGORIUS ad Leontium exconsulem. Ira quae animum perturbat, quanta consideratione cauenda est monstratur in scripturis. De qua scriptum est. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam Dei non operatur. Hinc rursus scriptum est. Quis potest habitare cum homine, cuius spiritus facilis est ad irascendum? Hinc iterum dicitur. Noli esse cum homine iracundo, neque ambules cum viro furioso. Contra hanc in laude patientie dictum est. Melior est qui vincit iram, quam qui capit ciuitatem magnam. Hinc Dauid personam in se infirmorum sumens, ait: Turbatus est pro ira oculus meus. Atque ex ipsa perturbatione quid sequatur adiunxit dicens. Inuicti inter omnes inimicos me- os. Ex ira quippe cum turbatus fuerit oculus cordis inter inimicos nostros ad vetusta-

Psal. 45.
Id. epist. 82. li. 10
Prou. 15.
Chryl. hom. 29.
Idem hom. 30.
Cass. l. 8. c. 10.
Hier. l. 3. c. 11.
cap. 1. ad. Titum
Id. l. 3. c. 29.
Id. ep. 9. & ep. 8.
ad Demetr.
Aug. ep. 115 & 4.
de ciuit. c. 16.
Greg. lib. 8. reg.
c. 51.
1 ac. 1. 19.
Prou. 18. 14.
Prou. 22. 24.
Psal. 30. 10.

tem reduimur, quia inter malignos Spiritus ad vetusti hominis similitudinem reuolamur. Cum igitur iram, quae cor per mouet sacra eloquia tot testimonius resistentur, perpendamus qua intentione debeamus hoc vitium fugere.

Amb. l. 1. c. 27.

III. REM. Firmiter in animo decerne, te temperaturum ab omni ira illicita, hoc est quae praueinat ratione. Est B. AMB. in libris officiorum. Cauere debemus ne in perturbatione, inquit, prius incidamus, quam animos nostros ratio componat. Exanimat. n. mentem plerumque aut ira, aut dolor, et improviso percellit ista. Ideo praueinere pulchrum est cogitatione, quam voluendo mentem exerceat, ne repentinis exciteatur commotionibus, sed in quo quodam rationis et habitus constricta misceat. Et B. GREG. in 5. Moral. Solerter animus ante actionis suae primordia cuncta debet aduersa meditari, ut semper haec cogitans, semper contra haec thorace patientiae munitus et quicquid acciderit prouidus superet, et quicquid non accesserit, lucrum putet. Et in epistola ad regem Visigothorum. Curandum quicquid est, ne ira subrepat. Ira quippe cum etiam delinquentium culpas exquiratur, non debet menti quasi domina parere, sed post rationis tergum veluti ancilla famulari, ut ad faciem iussa veniat. Nam si semel mentem possides coeperit, iustum esse deputat etiam quod crudeliter facit. Hinc. n. scriptum est. Ira viri iustitiam Dei non operatur. Vnde B. EPHR.

Greg. c. 33

Lib. 7. c. 26.

Iac. 1. 20.

Ephr. tom. 2.

Cass. coll. 18. c. 1.

Basil. hom. 11.

in doctrina de perfectione monachi, suadet monacho, ut optet potius inuadere gladio quam iracundia corripit. Et apud Cass. Abbas Pyamon tradit patientem pronuntium neminem posse, nisi eum qui uniuersa quae sibi fuerint irrogata absque indignatione tolerauerit.

Amb. l. 10. ep. 82.

Amb. 1. offic. c. 21

Rom. 12. 19.

Eph. 4. 16.
Aug. ep. 100.

IV. REM. Iram simulatque in animo orta fuerit, compece secundum illud Poetae. Principis obsta sero Medicina paratur. Etsi enim naturae sit irasci, inquit Amb. hominis tamen est temperare iram. Vel ut supra Hier. Irasci hominis est, sed iram non perficere Christiani. Hoc remedium tradit B. BAS. Quomodo, inquit, iram in comoda fugiemus? Si eam nullo modo ratione occupare sinamus: si forte animo oborta sit, eam quasi equum iugalem freno ita ratione et consilio cohibeamus. Est. n. pars animi irascibilis nobis ad multa virtutum opera necessaria. Et AMB. Si prius occupatus fuerit animus ab indignatione, quam consilio prospici ac prouidendi poterit, ne occuparetur, meditare quomodo motum animi tui vincas, iracundiam temperes. Resiste irae si potes, cease si non potes, quia scriptum est. Date locum irae. Et post. Ergo si prauenerit mentem tuam iracundia, non relinque locum tuum. Locus tuus Sapientia est, locus tuus ratio est, locus tuus sedatio indignationis est. Non mediocre est mitigare iracundiam, non inferius, quam omnino non commoueri.

V. REM. Quod si non statim iram compresseris, saltem caue diutius eam fouere et retinere. Hoc remedium est Apostoli in epistola ad Ephelios, dum ait. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Et B. AUG. in epistola ad Profuturum. Subrepat autem dum nulli irascenti ira sua videtur iniusta: ita. n. inueterascens ira sit odium, dum quasi iusti doloris admixta dulcedo diuinius eam in vase detinet, donec totum acescat, vasque corrumpat. Quapropter multo melius nec iuste cuiquam irascimur, quam velut iuste irascendo in alicuius odium irae occulta facilitate dilabimur. In recipiendis. n. hospitibus. ignotis ista facile mus dicere, multo esse melius malum hominem perire, quam fructum per ignorantiam excludi bonum, dum caueamus ne recipiatur malus. Sed in affe

in affectibus animi contra est. Nam incomparabiliter salubrius est etiam ira iuste pulsantem non aperire penetrabile cordis, quam admittere non facile recessuram, et puenitur de sui culo ad trabem. Audeat quippe impudenter eam crescere citius, quam putatur. Non. n. erubescit in tenebris, cum super eam sol occiderit. Consentit AMB. in Psalmos ita scribens. *Amicus dicit, sol non occidat super iracundiam vestram: ne dum diu differis, veniat ille qui calcifera corporis somno excitare consuevit, et stimulet te, ut ferat tibi cogitationes, et in secreta pectoris tui immergat dicens. Indica iniuriam tuam. Virum te esse cognosce. feminea infirmitatis est, non capere vindictam. Ergo contemnere te debuit servus et frater decipere? amicus illudere? etc. His stimulis plus accenditur, plus movetur, ut compleatur quod scriptum est. Ira perdit eam sapientes. Idem B. Hieronimus in eadem Apostoli verba. Noli, etc. ait Paulus, dare locum diabolo, qui tanquam leo rugiens, quaerit aditum per quem possit irrumperet. Quomodo n. pater et filius stant ante ostium et pulsant, ut intresant et cœnent cum eo, qui se receperit: ita et adversarius semper in nos est paratus irrumperet, et cum locum dederimus, ingredi ut. Solet autem, antequam veniat, quidem iacula promittere, et postea foris adventus sui facere cogitationem. Hanc si nos in corde nostro susceptam nutrimus intrinsecus, et crescere fecerimus, cum in nobis prole sua auctam viderit, et a se audebit intrare. Denique in Iude Iscariot cor, primam tecti sagittam, ut traderet salvatorem. quae se exceptam ille miserabilis non fuisse, nunquam post introitum pariter in parvum se intrasset in illum Satanas. Hoc antidoto ad litteram usus est Abbas Pelsus de quo Cassiodorus. Apud senem Pelsum, inquit, in eremo vastissima commorantem, cum senex Ioannes magno cenobio ac multitudine fratrum praesens advenisset, et ab eodem velut antiquissimo sodale perquiret, quidnam pro eis quadraginta annos, quibus ab eodem separatus in solitudine minimam a fratribus interpellatus egisset. Nunquam, ait, me sol resicientem vidit. Et ille, nec me, inquit, iratum.*

VI. REMED. Nihil statue vel decerne de vindicatione alicuius noxae, nisi cum ira deferuerit: nihil enim æquè obscurat rationis usum ac passio iracundiae secundum B. Gregorium, congruenter illi dicto Psalmi. *Turbatus est in ira oculus meus. Nec diffidentur E. huius Philosophi Iratos, inquit, Cicero in 4. Tusculana proprie dicimus exisse de potestate, id est, de consilio, de ratione, de mente. Huius remedii meminit Hieronimus in epistola ad Salvinam ita scribens. Hoc est, quod alius verbis Propheta significat. Turbatum sum, et non sum locutus. Et in eodem volumine. Irascimini, et nolite peccare. Et illud Archita Tarentini ad villicum negligentem. Iam te verberibus enecassem, nisi iratus essem. Iracundia vixi iustitiam Dei non operatur. Idem AMB. lib. 1. officiorum. Ferunt gentiles, ut in manus omnia verbis extollere solent, Archita Tarentini dictum Philosophi, quod ad villicum suum dixerit. O te infelicem, quod te afflictaré, nisi iratus essem. Sed etiam David et armata dexteram in indignatione conspexit. Et quanto plus est non remaledicere quam non vindicare? Quod hi duo patres Archita, Seneca Platoni attribuit, qui à verberatione serui eadem de causa abstinuerit. Idem antidotum Leontio ex consuli prescriptum Gregorius magnus. Quomodo, inquit, ira animum invadit, merito edoma, vixit te ipsum. Differ tunc furoris, et cum tranquilla mens fuerit, quod placet vindicare. Ira. nam vindicta malorum seque debet rationem*

Amb. in Psal. 36
Eph. 4. 26.

Prou. 15.
Hier. l. 2. comm.
in ep. ad Eph.
Eph. 4. 27.

Ioan. 13. 27.
Cass. 5. in l. c. 17.

Greg. 5. mor. c. 31
Psal. 30. 10.

Hier. ep. 9.

Psal. 4. 5.

Iac. 1. 20.
Amb. c. 11.

1. Reg. 25. 32.
Ser. 3. de ira c. 11.

Greg. l. 8. reg. c. 5.

Ioan. Cofterius
in Amb. vita.

Plot. in vita Au-
gusti.

Baf. hom. 21.

Chry. hom. 3.

Greg. 5. mor. c.
31.

Sen. 1. de ira
c. 38. 36.

Cic. 4. Tul.

Baf. hom. 10. de
ira.

Greg. I. cit.
prou. 22. 14.

animi, non praire, ut quasi ancilla iustitia post tergum veniat, & non lasciuia ante fa-
ciem prorumpat. Qua de causa Ambrosius Mediolanensis Archiepiscopus
quondam ab Imperatore Theodosio, cum præcipiti ira se ultus esset con-
tra Thessalonicenses, voluit condi legem, ut si qui ob maleficium Cæsaris
edicto iuberentur occidi, id non nisi post trigessimum diem fieret: ut inte-
rea temporis maturo sedatoque animo, ac rebus omnibus rationis libra
perpensis, aut parcendum esse videretur, aut vindicandum. Et apud Eth-
nicos Athenodorus Philosophus, teste Plutarcho, ex aula Augusti disce-
dens monumenti loco id ei ita postulanti reliquit documentum, ut ira in-
flammatus nihil ante statueret vel imperaret, quam viginti quinque alpha-
beti græci litteras pronunciaffet. Quod documentum Cæsar tanti fecit,
ut illum ab aula dimittere noluerit.

VII. REMEDIUM. Considera fœdos motus & gestus iracundorum,
quos describit S. BASILIUS. Scriptura, inquit, tibi dicit. Vir iracundus turpis
est. Quomodo turpis est? quia humanam quasi figuram amittit, feræ speciem induit.
Considera parum iratum. Furit, debacchatur, immutantur oculi turbidi, sanguis
fiunt, cor accenditur, sanguis commouetur. Hunc videas ut aprum dentes a uentem,
qui sepe incipientem, ac verba imperfecta relinquentem. O quam malum cum tali com-
misceri, qui contumax lateat. Et CHRYSOSTOMUS in Ioannem. Videtur
ros non secus atque in sanos turpiter in medium præcipites ferri. Cum enim circa præcor-
dia efferverit ira, ignem emittit, tota instatur facies, incompeditæ manus mouentur, ridi-
cule profiliunt pedes, rixam diuimere conantibus insultant, in eos quæ nulla ab infantibus
differentia irruunt. Et GREGORIUS. In stimulis accensum cor palpat, corpus
tremat, lingua se præpedat, facies ignis est, exasperantur oculi, & nequaquam rece-
suntur noti. Lingua quidem clamorem format, sed sensus quid loquatur ignorat. In
quo itaq; iste ab arreptis longe est, qui actionis suæ conscius non est? Similia habet
SENECA & tandem concludit. Qualem putas esse animum, cuius exornata
go tam fœda est? Et infra, ait profuisse aspiciere speculum ob deformitatem
vultus. Et M. T. Cicero. An, inquit, est quicquam similis infantia, quam iræ
quam bene Ennius in iram dixit infantia.

IX. REMEDIUM. Considera teterrimos effectus iracundorum, quos late
prosequitur BASILIUS. Effrenes lingua, ait, ora incuslodita, contumelia, probra,
verbera & alia cuiusmodi sunt iræ fructus. Ob iram ensis acuitur, mors homini ex homi-
ne venit, non eis senectus venerabilis, non vitæ virtus, non generis propinquitas, non
parentes. Quin & maximum se in malum sepius coniciunt, & studio vindicand. sep-
sos negligunt. Nam & omni fera venenata impudentius ruit, nec prius desistunt quam
magno & intolerabili malo animum exaltant. Membrorum mutilationes, vulnera,
morsis præmium pugna ferunt. Et B. GREGORIUS. Per iram, inquit, sapien-
tia perditur, ut quid quouo ordine agendum sit omnino nesciatur. Ira, ait Salomon, in fi-
nu siulu requiescit. Per iram, vita mittitur, et si sapientia non videretur, sicut scri-
ptum.

ptum est. Iraperdit etiam prudentes. Per iram iustitia relinquittur, sicut scriptum. *Ira viri iustitiam Dei non operatur, per iram gratia vitæ socialis amittitur. Noli, inquit Sapiens, esse asiduus cum homine iracundo. Per iram concordia rumpitur, sicut scriptum est. Vir animosus suscitatur rixas. Per iram lux veritatis amittitur, sicut scriptum est. Sol non occidat super iracundiam vestram. Per iram sancti Spiritus splendor excutitur: quo contra scriptum est. Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? &c.*

X. REM. Considera exempla mansuetudinis eorum, qui occasione iræ data patientes fuere. Talia, inquit B. BASILIVS, tibi succurrant, mentisque tue impetum ac iram compefcant. Similes namque præparaciones & animi dispositiones morsus cordis & impulsus facile delebunt, & animi cogitationes in tranquillam statum deducunt. Hoc enim est quod David ait. Paratus sum & non sum turbatus, oportet itaque motus animi insanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beatorum præceptorum memoria cohibere, quomodo magnus David, & qua mansuetudine iniquitatem S. mei tulerit: non enim iræ locum dedit, in Deum causam transferens. Quoniam Dominus, inquit S. mei mandavit ut maledicat David. Eiusdem exemplum proponit CHRYSOSTOMVS in homilia de David & Saule. Si imaginem Davidis, inquit, præ oculis habeas & in hanc assidue desigas oculos, etiam si milles obierit ira, mentis oculum perturbans, ad hoc virtutis exemplar respiciens perfectam consequeris sanitatem. Ne quis igitur mihi dicat. Inimicum habeo scelestum, improbum, incorrigibilem: quicquid dixerit, non est tamen Saule deterior, qui semel & iterum, imò septus servatus à Davide, cum ipse mille modis illi struxisset insidias, tamen pro tot beneficiis acceptis, perseveravit in sua malitia. Neque defunt plura exempla alia, vt Moysis, qui pro populo contra se murmurantē etiam Dominum exoravit, de quo Sapiens. In fide & lenitate ipsius sanctū fecit illum, & elegit eum ex omni carne. Vt Ioseph, qui fratribus suis non succensuit, sed bonum pro malo rependit. Vt deniq; CHRISTI Domini, qui ad opprobria & calumnias grauissimas, tanquam agnus coram tondente se, vt loquitur Isaias obmutuit. Qui cum malediceretur, inquit B. Petrus, non maledicebat; cum pateretur non comminabatur. Quare & merito Apostolus eum in exemplum omnibus proposuit, dicens. Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem. Alapa cæsus es? inquit BASILIVS, expuit aliquis in faciem? Eadem & Dominus est passus. Calumniam patens & Dominus. Tua laceratur vestis? Et Dimmo extracta per vim est vestis, & super eam missæ sortes. Nondum condemnatus es, nondum cruci affixus.

Multa tibi toleranda, vt ad etus imaginatio-
nem peruenias.

ANTIDOTA

Pro mitiganda vel auertenda aliena ira, ut patris in filios, Domini in seruos, & aliorum etiam equalium.

I. ANTIDOTVM. Commiseratio. Est **CHRYSOSTOMI** in **Matthæum.** *Medici, inquit, quando iniuriis & caeteribus caduntur furentium, tunc illorum magis misereantur, scientes magnitudinem morbi hac iniuria significari. Hoc nos & in ira percitis seruemus, illorum enim similes sunt iracundi, imò longe inferiores, quia sensibus adhuc integris insaniunt. Etsi vileamus aliquem horribiliter à bile vexatum, quicquid etiam malignum humorem vigeat eum mere porrigimus manum, & huc illucq; iactatum supportamus. Et si vestes ille nostras polluat non abicimus, sed illud tantum requirimus, quemadmodum eum à tanta angustia liberemus. Hoc & erga iracundos faciamus, ut & foueamus agros, & vomites supportemus, nec prius eos deseramus, quam amaritudinem totam posuerint, & tunc tibi maximas exoluent gratias. Vbi enim conualuerit, recognosces liquido, à quanta conturbatione illum liberaueris, & te ut Dominum venerabitur, Deus vero innumeris remunerabit te donis. Et*

BASILII homilia de ira. *Tu enim fratri tuo sine causa irasceris. Quomodo autem sine causa? Cum sit alius, qui instigat daemones, & alius qui instigatur homo, cui tu maledicis, simile quiddam cambus admittens, qui saxa mordere solent, quando iactantia attingere non valent. Instigatus enim misericordia profecto dignus est: qui vero incitatus maximo odio insectandus. In hunc igitur iram transfer, hominum interfectorem, mendacii patrem, peccati ministrum, fratrem vero in te peccantem miserare.*

Prou. 15. 18.
Prou. 21. 19.
Prou. 22. 24.

Basilorat. 9.

Chryf. hom. 29.

Amb. c. 21.
Rom. 12. 19.
Gen. 27.

II. ANTIDOTVM Fuga. *Vir enim iracundus, teste Salomone pronocat rixas. Et. Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa & iracunda. Et. Noli esse amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius. Vnde **BASILIVS** in oratione de ira & inimicitias. Cum viro iracundo ne habites, inquit **Solomon**, mala enim res est cum cane colligari, perpetuoque eius latratu frui. Fuge igitur consuetudinem ipsius: nam nisi hoc feceris, necesse erit te aliquid de moribus eius haurire. Et **CHRYSOST.** ad populum Antiochenum. Fere potius, quam iracundo homini cohabitandum est. Nam illa cum semel mascula facta fuerit suam seruat legem: hunc autem quotiescunq; mitigaueris, rursus effertur nisi quis in talem habitum ipsum inlucet. Et **AMBROS.** in primo officiorum. Resiste ira si potes: cede, si non potes, quia scriptum est. Date locum ira. **Jacob** fratri indignanti pie cessit, & **Rebecca**, ille est, patientie instructus consilio abesse maluit peregrinari, quam excitare fratris indignationem, & tunc redire, cum fratrem mitiga-*

non periret. Sic **SENeca** libro tertio de Ira. *Primam iram non audebimus oratione mulcere: furda est & amens. dabimus illi spactum. remedia in remissionibus morborum profunt.* **Q**UOD si fugere, vel non licet, vel non expedit, tace. **Contumeliam inuoluit iratus**, inquit **BASILIUS**, *vince am oue q̄ silentio malum, & cogita periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhaereas, seu per iram in aduersarij partes inclines, Audi David dicentem. Dum confisteret peccator aduersum me, non irritatus sum aut ultus sed surdus factus & humiliatus sum, & selui à bonis.*

Sen. c. 17.

Hom. 10.

Psal. 38. 7.

Prou. 15. 1.

Gen. 16. 9.

Matt. 5. 23.

Call. coll. 8. c. 10.

& 13.

Ephr. cap. 97.

tom. 2.

Bal. hom. 10.

Ioan. 18. 23.

Id. quaest. 15.

Marth. 5. 24.

Marc. 11. 25.

III. ANTIDOTVM. Humilitas & mansuetudo, cum ira non nihil deferbit. *Responsio enim mollis*, inquit **Salomon**, *frangit iram.* Hoc antidotum **Angelus Domini** suggestit ancillae **Agar**, vt **Dominæ suæ Saræ** feueritatem mitigaret. *Reuertere*, inquit, *ad Dominam tuam, & humiliare sub manu illius.* Imò suggestit **Christus** suis discipulis. nam cum docuisset qua poena digni essent iracundi, mox subiecit. *Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Quæ reconciliatio ordinariè fieri solet humili & mansueta petitione veniæ. **Hinc B. Ephraem** in doctrina varia habet hoc documentum. *Quod si alius frater dista tua resellerit, ne mouearis mente sed voluntatem tuam caritatis pacisq̄ gratia reprime.* Si enim iram excaescensis demonis per mansuetudinem respicis, nihil aduersum te poterit. *Vnde sic tibi repugnantem alloquere. Ego quidem benedixi tanquam idiota aliquis locutus sum, sic considerans, da veniam & ignorantia mea.* Si autem quem admodum ipse dixisti, & in hoc retrocedet à te infecta, atque confusus turbarum excitator diabolus. **Sic Basilivus**, cum dixisset iram esse libidinem quandam se vindicandi & quasiuisset quomodo illa caueri posset, respondet. *Quomodo inquis? si te demissum, humilem q̄ omnino gerere poteris, cum irritaris ab alijs, & edoctus fueris, quod Dominus Iesus & verbo precepit & se ostendit inquit. Qui voluerit inter vos primus esse sit omnium postremus.* Item verberatus mansueto animo cadentem tulit, mitiq̄ responso docuit, quales esse oporteat, laceffitos. *Si male locutus sum, ait, testimonium perhibe de malo, si autè bene, cur me caedis?* Et in regulis falsi disputatis. *Iracundia aliquis elatus est aduersum aquam fratre? hunc ille pro magnitudine delicti sibi conciliare cogitur, ac ministrare.* Siquidem hæc huiusmodi ad humilitatē exercitatio iracundiæ veluti nervos elidit, quando animi elatio illa est, q̄ iracundiã plerumq̄ in nobis ingenerat. **Et Ambrosius** in precatione ante Missa. *Quod si forte in immensum ira successa ad horã patientia succubueris, nullum ne Domine remediũ erit? Erit certe, nam cum huius mali damnatione denuntiatus dicens. Qui irascitur fratri suo, &c. protinus recuperatione sub iungit, cum dicit. Si offers munus tuum ad altare, &c. & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offers munus tuum.* Et illud. *Cum statis ad orandũ, remitte si quid habetis aduersus alterum in cordib. vestris. Hanc mihi Domine Deus secundam tribue restitua, si furore cæcatus amifero primã, cum non tuo zelo sed meo vitio cuiuslibet animum offendo.* Hoc

Hh 2 antido-

- antidotum non ignorarunt & Ethnici. Nam ARISTOTELES in Rhetoricis suis ita scribit. *Quod submissione animi ira sedetur & canes ostendunt, qui sedentes non mordent.* Et PLUTARCHVS in lib. de cohibenda ira, docet omnem suspicionem contemptus amouendam in facto, si velimus alienam iram mitigare.
- IV. ANTIDOTVM. Caritas & beneficentia. Quod tradit Apostolus in epistola ad Romanos. Nam cum dixisset. *Cum omnibus hominibus pacem habete: non vosmetipsos defendentes carissimi, sed date locum irae,* subdidit. *Sed si fuerit inimicus tuus ciba illum: si sitit potum da illi: hoc enim faciens carbonem ignis congeres super caput eius,* hoc est, beneficiis ita obrue inimicum tibi excandescentem, ut inflammetur non ira vel odio, sed caritate, ignisq; in eo accendatur, qui pro commissis conscientiam eius torqueat & adurat, ut exponit Origenes, Theodoret. & Amb. Carbones, ait quoq; Aug. lib. 3. de doctrina Christiana, significant vrentes poenitentiae gemitus, quibus superbia sanatur eius, qui dolet se inimicum fuisse hominis, a quo eius miseria subuenitur. Eiusmodi carbonem congesit rex Dauid, super caput Saulis capitalis sui inimici, quando egresso est spelunca orae chlamydis, quam occulte absciderat, ostendit. in credibili enim caritate illa commotus Saul, leuauit vocem suam, ait Regum historia, & stetit dixitq; ad Dauid. *Iustior tu es, quam ego, tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicaisti hodie, quae feceris mihi bona, quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me. Quis enim cum uenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona?* Quod factum copiosius pertractans D. CHRYSOSTOMVS. *Quid, inquit, esse possit hoc Prophetam beatius, qui breui temporis momento sic hostem in furore ad sobrietatem composuit? & animum natum cadis ac sanguinis sitientem, repente ad lamenta & euulatus compulsi? Non pertunde miror Moysen, quod est saxo praeupto fontes eliciuit aquarum, ut admiror Dauidem, quod ex oculis lapideis fontes eduxerit lachrymarum. Siquidem ille quidem vici naturam, at hic vici animi decretum: ille virga, percussit lapidem, hic sermone pepulit eum, non ut contristaret, sed mansuetum redderet.* HAVD fecus Iacob Patriarcha quondam congesit carbonem ardentem in caput infestissimi sibi fratris Esau. *Quibus obsequiis,* ait AMBROSIVS, *quantis muneribus fratrem ipsum reconciliauit sibi, ut ille praerepta benedictionis non meminisset, meminisset delectationis?* Et Abigail vxor Nabal in caput Dauidis, quem contra virum grauius exacerbatum, quem humilitate, caritate, multorumque munerum oblatione ita commouit, ut diceret. *Benedictus Dominus Deus Israel, qui misit te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quae prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, & vlciscerer me manu mea, &c.* Suscepit ergo Dauid de manu eius omnia, quae attulerat ei, dixitq; ei. *Vade pacifice in domum tuam. Vnde aduertimus, inquit Ambrosius, tempestiuus quoq; intercessionibus non solum cedere nos, sed etiam delectari oportere.* Eiusq; animum delectatus est Dauid, ut benediceret in seruum suum, quod ab studio vindictae reuocatus foret.

V. ANTIDOTVM *Patientia*. Pro quo B. AMBROSIVS his verbis implorat Dominum. *Obtice Domine cōtra tam amarissimum iracundia malū suavisimum sapientia bonum, in quo specialiter animarum nostrarū salus collocatur, cum nobis per Euangelium dicitur. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Quae mirum dum arcem & principatum in mente suscepit, omnes mox perturbationes compefit. Rixas & contumelias in exhortationem conuertit, confusum clamorem sub ordinato silentio premit, indignationem, tumoremque mentis mansuetudine vincit, blasphemias gratiarum actione repellit.* Et GREG. quinto moralium. *Secundus servanda mansuetudinis modus est (contra iracundos) ut cum alienos excessus aspiciamus nostra, quibus in aliis excessimus delicta cogitemus. Considerata quippe infirmitas propria, mala nobis excusat aliena. Patienter namque illam iniuriam tolerat, qui pie meminit quod fortasse adhuc habeat, in quo debeat ipse tolerari. Et quae a qua ignis extinguitur, cum surgente furore animi sua cuique ad mentem culpa reuocatur, quia erubescit sibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo saepe se recolit parcenda peccasse.*

Amb. precat. 2. ante Missam.

Luc. 21. 19.

Greg. c. 22.

VIDE V. *Ambitio. Amor sui. Blasphemia. Consuetudo prava. Detrahitio Discordia. Immodestia. Immortificatio passionum. Impatientia in aduersis. Inuidia. Inramentum. Linguae abusus. Maledictio. Murmuratio. Odium. Praesumptio. Superbia. Tentatio. Tristitia. Vindicatio iniurie.*

IUDICIUM PROPRIUM

Remedia contra Iudicium proprium.

REMEDI. Considera diuinas scripturas, quae monent ne nitamur iudicio proprio. ut in Prouerbiis Salomonis *Ne innitaris prudentia tua. Ne sis sapiens apud te metipsum, Et. Expedie magis vrsa occurrere rapis foetibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua. Et. Qui confidit in corde suo stultus est. Et apud Isaiam. Vae qui sapientes estis in oculis vestris. Et apud Apostolum. Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. 2. monent, ut requiramus consilia aliorum. Ut in Prouerbiis. Salus, vbi multa consilia. Et. Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia. Et. Astutus omnia agit cum consilio. Et in Ecclesiastico. Fili, sine consilio nihil facias, & post pactum non poenitebit. 3. monet ut nitamur consilio maiorum, sapientiorū & sanctorum. Ut in Deut. Interroga patrem tuum & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Et in Ecclesiastico. Iudicium patris audite filii, & sic facite, ut salui sitis. Et. Stola sancta auro, & hyacintho, & purpura, opus textile viri sapientis iudicio & veritate praediti. Et. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate & cum iniusto de iustitia &c. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcunque cognoueris obseruantem ti-*

Prou. 3. 5.

Prou. 17. 13.

Prou. 28. 26.

Isa. 5. 21.

Rom. 12. 16.

Prou. 11. 14. 12.

13. 16.

Eccli. 32. 24.

Deut. 32. 7.

Eccli. 1. 2.

Eccli. 4.

Eccli. 37. 12.

v. 15.

Hb 3 morem